

UUED JÕUJOONED

Valimiste võitjad peavad läbirääkimisi

Valimistulemused on selgunud ning Läänemaa ja Lääneranna omavalitsustes käivad praegu arutelud, kes kellega koalitsiooni moodustab.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Haapsalus on valimisvõidu võtnud ja volikogus 11 kohta saanud Isamaa moodustamas koalitsiooni valimisliiduga Terve Haapsalu, kellel on volikogus kaks kohta. Koos oleks neil 25-liikmelises volikogus napp, vaid ühekohaline enamus.

„On küll napp, aga oleme oma liikmetes kindlad,” ütles Isamaa esinumber ja linnapea-kandidaat Olavi Seisonen Lääne Elule. Siiski lisas ta, et läbirääkimised Terve Haapsaluga on algusjärgus ja pole veel otsustatud, kas koalitsiooni kaastakse ka EKRE, kellel on samuti volikogus kaks kohta.

Keskerakonna kaasamise Seisonen välistas. „Valimiste ajal positsioneerisid nad end tugevalt HaRi külge,” põhjendas ta.

Kuna läbirääkimised Isamaa ja Terve Haapsalu vahel on alles algusjärgus, on Seisoneni sõnul seni arutatud üldisi teemasid. „Kui vaatame platvorme, siis ühisosa on meil Terve Haapsaluga väga palju,” ütles ta. Seisoneni sõnul on põgusalt räägitud ka ametikohtade jagamisest, kuid midagi otsustatud veel ei ole.

Isamaa linnapeakandidaati Olavi Seisoneni (vasakul) tuli juba valimisõhtul õnnitlema valimisliidu Terve Haapsalu esinumber Andres Õige. Nüüd peavad nad koalitsiooni-läbirääkimisi.

JUHAN HEPNER

Lääne-Nigulas veel
lahtine

Lääne-Nigulas valimised võitnud ja 25-liikmelises volikogus 12 kohta saanud Isamaa on kahe valimisjärgse päeva jooksul suhelnud kõigi volikokku pääsenud nimekirjadega.

Ettepaneku koalitsiooni loomiseks tegi Isamaa aga volikogus nelja kohaga esindatud sotsiaaldemokraatidele. Koos oleks koalitsioonil 16 kohta.

Sotsiaaldemokraadid arutasid koalitsiooni minemise võimalust kolmapäeva pärastlõunal, kuid ei

jõudnud enne lehe trükki minemist otsust langetada.

Vormsis on arutelud valla tulevase juhtimise üle praegu pausil, sest kaks volikokku pääsenud Isamaa nimekirja liiget on Vormsi rahvatantsurühmaga reisil. „Meil on praegu tantsupaus,” ütles Isamaa nimekirja esinumber Tanel Viks.

Vormsil valimised võitnud ja volikogu seitsmest kohast neli saanud Isamaal on Viksi sõnul vallavanema kandidaat olemas, kuid tema nime ei tahtnud ta veel välja öelda. „Kandidaat on

tegev avalikus halduses ja tal on tugev side Vormsiga,” ütles Viks.

Volikogu esimees valitakse volikokku pääsenud liikmete hulgast ja Viks kinnitas, et seda kohta opositsioonile ei pakuta. Uue volikogu liikmetest on kõige tõenäolisem esimehe kandidaat Viks ise, kes praegu töötab Kehtna vallavanemana.

Läänerannas terendab
nelikliit

Lääneranna vallas on sündimas koalitsioon nelja osapoole vahel. Valimisliidu Terve Vald koossei-

sus ühena seitsmest volikokku pääsenud Triin Raave sõnul on nad teinud ettepaneku läbi rääkida volikogus kaks kohta saanud Isamaale, kellega juba enne valimisi koostööd tehti.

Isamaa kõrval on Terve Vald teinud ettepaneku koalitsiooni tulla ka kahe kohaga volikogu olevale EKRE-le ja volikogus ühe esindajaga Parempoolsetele. „Nendega, kes hääletasid koolide sulgemise poolt nagu Lääneranna Rahva valimisliit ja valimisliit Tasakaalus Vald, me koostöövalusi ei näe,” ütles Raave.

Võimalike koalitsioonipartneritega kohtub Terve Valla valimisliit pühapäeval. „Siis võtame platvormid ka ette,” sõnas Raave ja lisas, et läbi räägitakse ka ametikohtade jagunemine.

Raave sõnul on Terve Vald algusest peale öelnud, et nende kandidaat volikogu esimehe kohale on nimekirja esinumber ja ka rahvalt suurima toetuse saanud Silvia Lotman. Vallavanema kandidaadina on Terve Vald lubanud toetada Isamaa esinumbrit Tarvi Sitsi. „Ma olen Isamaa vallavanema kandi-

daat, aga kätt kuhugi veel alla pandud pole,” ütles Sits ja lisas, et ei lähe läbirääkimistele vallavanema koha pärast.

Sits ütles, et talle on helistanud teistegi volikokku pääsenud nimekirjade esindajad. „Telefoni võtan ikka vastu, aga läbirääkimisi peame ühega korraga. Terve Vallaga on meie ühisosa kõige suurem ja nendega saame pühapäeval kokku,” ütles ta. „Siis peame esimesed jutud ära, vaatame üksteise programme ja seda, milised on esimesed asjad, mida tegema peab.”

Uued volikogud hakkavad kogunema novembri alguses

Valimiskomisjone juhtivad omavalitsuste sekretärid ei teadnud veel öelda, millal täpselt uue koosseisuga volikogud kokku kutsutakse, aga tõenäoliselt juhtub see novembri esimesel nädalal.

Täpne volikogu kokku kutsumise aeg sõltub sellest, kui palju üleriigilisele valimisteenistusele vaideid esitatakse, kui kiiresti need lahendatakse ja kas valimisteenistuse otsused kaevatakse edasi ka riigikohutusse. Alles pärast kõigi vaiete lahendamist saavad valimiskomisjonid volikogude koosseisud kinnitada.

„Praeguseks on saabunud kaks taotlust hääletamistulemuste üle lugemiseks. Läänemaa või Lääneranna vallaga taotluse esitajad otse-

selt seotud ei ole,” ütles riigi valimisteenistuse juht Arne Koitmäe.

Kaebusi valimistoimingute kohta sai esitada kuni kolm päeva pärast toimingut. Koitmäe tõi näiteks, et häälte korduslugemist omavalitsustes sai küsida 20. ja 21. oktoobril.

Haapsalu, Lääne-Nigula ja Lääneranna valimiskomisjonide esimehed kinnitasid samuti, et komisjonideni ei ole ühtegi vaiet jõudnud.

Vaid Vormsi valimiskomisjon on saanud ühe arupärimise. „Päris vaideks seda nimetada ei saa,” ütles Vormsi vallasekretär Cariina Pähk.

Arupärimise sisu on, et jaoskonnakomisjoni esimees oli hääli lugedes ekslikult öelnud, et

mujal hääletanute sedeleid oli Vormsil 19, kuid tegelikult oli neid 21. Pähk selgitas, et neid hääli valimisjaoskonnas ei loetudki, vaid seda tehti eraldi ja neid on kogu aeg olnud 21. „Komisjoni esimehel läks öeldes sassi,” ütles Pähk.

Teised komisjonide esimehed ütlesid, et kolmapäevaks polnud nendeni ühtegi vaiet jõudnud. „Valimiste ajal probleeme ei olnud, küsimus on e-häälte vaidlustamises,” ütles Lääneranna valimiskomisjoni esimees, vallasekretär Karoliina Post.

E-häälte uuesti lugemist on valimisteenistusest küsinud juba EKRE. „Valimistulemus kinnitatakse, kui on lahendatud kõik kaebused, mis mõjutavad tule-

musi selles vallas või linnas. E-hääletamise kohta esitatud kaebused mõjutavad kogu Eestit,” ütles Koitmäe.

„Valimisteenistus annab teada, millal tulemused registreerida,” ütles Haapsalu valimiskomisjoni esimees, linnasekretär Erko Kalev. Enne seda peavad olema kõik vaided lahendatud, pärast seda on aega seitse päeva, et uus volikogu kokku kutsuda.

„Pigem on see ülejäämisel nädalal,” ütles Kalev. „Idealis tahaks selle ära teha võimalikult ruttu.” „Kaks nädalat läheb kindlasti veel,” hindas Pähk.

Veidi optimistlikumad olid Post ja Lääne-Nigula valimiskomisjoni esimees, vallasekretär Kristi Sadulsepp, kes arvasid, et

tulemused kinnitatakse tõenäoliselt järgmisel nädalal ja esimene istungi toimumisaeg on alates 3. novembrist.

Esimesel volikogu istungil on ette nähtud kolm punkti, mida tuleb teha: volikogu peab valima esimehe ja aseesimehe ning ära kuulama praeguse omavalitsuse juhtide tagasiastumise avalduse.

Uus linnapea või vallavanem valitakse kõige varem teisel volikogu istungil. Millal see toimub, sõltub juba valitud volikogu esimeestest, millal nemad teise istungi kokku kutsuvad.

Linnapea või vallavanema valimine võib samuti toimuda mõnel hilisemal istungil. See sõltub komisjonide esimeeste sõnul

Täpsustused

- Teisipäevases Lääne Elus avaldatud Lääne-Nigula volikokku pääsenute nimekirjas puudus **Eve Tamm-Hinno** (72 häält, Isamaa).
- **Marika Aedviiru** (VL Terve Haapsalu) häälesaak Haapsalu valimistel oli 106.
- Lääneranna volikokku pääses **Maris Adler** (47 häält, Parempoolsed).

LÄÄNE ELU

juba sellest, kuidas uued võimuliidud kokkuleppele jõuavad.

Uute omavalitsusjuhtide kinnitamiseni on ametis senised juhid.

MALLE-LIISA RAIGLA

● JUHTKIRI

Ärme venita

Pühapäeval lõppenud valimiste tulemused on praeguseks juba kaks korda üle loetud ja kontrollitud. Kuid nende kinnitamine võtab aega seni, kuni vabariigi valimis komisjon vaatab läbi taotlusi, millest üks on EKRE soov e-hääled veel üks kord üle lugeda. Et see taotlus puudutab kõiki omavalitsusi, ei ole võimalik üheski neis valimiste tulemusi kinnitada.

Pärast tulemuste kinnitamist kutsutakse esimest korda kokku uued volikogud, kelle töö on kõigepealt endale juhid valida ning seejärel eelmiselt omavalitsuse tegevvoimult lahkumisavaldus vastu võtta. Uute vallavanemate ja linnapeade ametisse määramine saab toimuda alles teisel istungil, mille toimumise aja volikogu esimesel istungil samuti otsustab.

Kokkuvõttes võimuvahetus küll toimub, aga mitte üleöö, ja valimiste võitjatel on üksjagu aega, et otsida endale järgmiseks neljaks aastaks valitsemiseks liitlasi ning määrata, kes millist ametikohta täitma hakkab. Loodetavasti ei venitata sellega siis ki ülemäära, kokkulepeteni jõutakse kiiresti ning omavalitsusjuhid pannakse paika samuti esimesel võimalusel. Valijad andsid mitmes omavalitsuses oma hääle võimu vahetumise poolt ja poleks nende suhtes aus, kui see vahetumine venima jääb.

Seda enam, et kõigis Läänemaa valdades ja ka Läänerannas on jõujooned suhteliselt selgelt paigas ega ole mingit mõistlikku põhjust teha suuri poliitilisi manöövreid. Erinevalt näiteks Tallinnast, kus on võimalik mitu kombinatsiooni ja tundub, et poliitikuil on kavas need kõik omavahel läbi proovida. Teisest küljest mõjub sedasorti sehkendamine poliitikute mainele halvasti. Lääne Elu loodab, et meil pole kellelgi kavas pikki, kauakestvaid ja tüütavaid poliitmänge; et võiksime pigem pealinale kiire otsustamisega eeskujuna näidata.

● TEISED LEHED

Demokraatia pidupäevast demokraatia pohmellipäeva

ERR. Ühed valimised on paljukannatanud eesti rahvas jälle üle elanud, demokraatia pidupäevale järgneb demokraatia pohmell ja elu läheb vaikselt, aga kindlalt oma tavapärastesse rööbastesse, arutleb Kaupo Meiel Vikerraadio päevakommentaaris.

Iseenesest on isegi kahju, et valimiskampaaniad otsa said. See oli ikkagi ilus aeg, kui linna- ja külatänavail, televiisoris, raadios ja sotsiaalmeedias kandidaadid ääretut hoolivust üles näitasid ja kõigi elu paremaks lubasid muuta. Häid sõnumeid kõlab ju tänapäeval vähe, mistõttu on ilus vale kõrvale kaunim kuulata kui kalk tõde.

Läks õnneks või mitte, aga tunnustust väärivad kõik, kes kohaliku omavalitsuse volikokku kandideerisid. Poliitika maine pole just kõige parem, aga keegi peab ikkagi otsuseid tegema, olgu siis linnas-vallas või riigis ja tore, et meil selliseid inimesi ikka veel leidub.

Mõned kohaliku elu suurkujud pääsevad nüüd võimu juurde seda tarvitama või kuritarvitama, teised said kogemuse võrra rikkamaks, leidsid palju uusi sõpru ja vaenlasi, ning kui jaksu jagub, ju kandideerivad tulevikus jälle ja neid tuleks selle eest tunnustada. Nii et kui kohtate mõnda väsinud poliitikut, patsutage talle sõbralikult õlale, soovige vastavalt tulemusele kas õnne või avaldage kaastunnet, ning kui ta väga otsa on jäänud, siis toitke teda millegi tervisliku ja turgutavaga, sest tema on ikkagi viinud oma aja, näo ja maine demokraatia altarile.

Võimatu pole siiski seegi, et just tänu nende kohalike valimiste tulemustele ootab Eestit ees muutus, pääseb kogu maa ummikust välja ja muutub paremaks riigiks, kus igaüks loeb, kus on vähem makse ja rohkem vabadust ning kus ehitatakse uue põlvkonna Eestit. Kõike seda kardetavasti kohe ja korraga ei saa, aga loota ju võib, vähemalt päeval pärast valimisi.

● LAUSELAEN

„Koosolekuil oli tunda linnaametnike tugevat soovi arendajale meele järele olla.”

Arhitekt **Ene Priimets** Haapsalu Promenaadi hotelli ümberehituse planeeringu arutelust. Lääne Elu, 21. oktoober

Demokraatia paradoksid

Pole ju tegelikult väga imestada, et valitsuserakonnad kohalikel valimistel lüüa said. Üsna oodatult kadus peaaegu täielikult pildilt Eesti 200, kuid ega Reformierakond saa samuti palju rõõmustada.

Tagantjärele tark olles – aga mõnikord tasub olla tark ka tagantjärele kui üldse mitte olla – paistab, et Reformierakonna otsus hakata suvel tasuta lasteaiakohti ettekäandeks tuues mängima mängu Tallinnas võimule jäämiseks oli Eesti poliitajaloo üks suurimaid valearvestusi.

Sest suvine jant ei avaldanud mõju mitte üksnes pealinnas, vaid suure tõenäosusega Tartuski, mis on olnud traditsiooniliselt Reformierakonna võimu kants. Ja ehkki senine linnapea Urmas Klaas sai ka seekord isiklikult enim hääli, kogus erakondadest kõige rohkem hääli Isamaa, kelle esinumbriil Tõnis Lukasel on nüüd võimalus tõusta uueks Tartu meeriks.

Järelikult ei kehtinud tavaline demokraatiat määratlev vorming, mille järgi hindavad inimesed konkreetse valitsuse tegusid ja lubadusi ning annavad valimistel siis valitsuse tegevusele oma hinnangu. Tartu ja ka mitme muu omavalitsuse puhul ei saa nii öelda – Klaas ja Reformierakond ei saanud nelja aasta jooksul hakkama millegagi, mis põhimõtteliselt tartlasi vihastaks, aga sellegipoolest valijad neid enam nii palju ei usaldanud.

Sama saab öelda Tallinna kohta, kus paljuskki oli tegu protestivalimisega. Kuid ei protestitud mitte niivõrd selle vastu, kuidas tegeleti kohalike teemadega, vaid üleriigiliste arengute vastu – maksupoliitika ja nn Vene poliitika karmistumine (üleminek eestikeelsele õppele, kirikuseadus pluss Vene kodanikelt hääleõiguse äravõtmine).

Tegelikult arvasin isiklikult, et Keskerakond saab Tallinnas ainuvõimu, kuid seda ei juhtunud. Ja et EKRE

ERKKI BAHOVSKI
kolumnist

kui Keskerakonna tõenäolisim koalitsioonipartner pealinnas volikokku ei pääsenud, pole Keskerakonna valitsemine sugugi nii kindel.

Mis võib olla Eesti 200 hävingu põhjus? Selleks ei saa olla vaid Johanna-Maria Lehtme kaasus ja kohtuprotsess, mis valijatele tema skeemitamist värskest meelde tuletas. Minu pakkumine on, et Eesti 200 lihtsalt väsis – neid ei olnud kuskil näha. Kui Reformierakond oli pidevalt tulejoonel oma maksupoliitika tõttu, siis Eesti 200 lihtsalt vaatas seda koalitsioonipartnerina kõrvalt pealt.

Eesti 200 juhtum peaks olema õppetund nüüd hea tulemuse teinud Parempoolsetele. Olge nähtavad, Parempoolsed, ärge kaduge kohalikesse volikogudesse ära – nii võite pääseda 2027. aastal riigikokku.

Kuid kui suuremates kohtades jäävad meelde protestivalimised ja Reformierakonna valearvestus, mis väärab tavaarusaama demokraatlikest valimistest, siis oli ka neid kohti, kus valimistulemus sõltus ikkagi sellest, mis toimus kohapeal.

Näitena võib tuua Lääneranna valla, kus nüüd võidutsesid need inimesed, kes olid seisnud Metsküla kooli eest. Parima tulemuse tegi väikekooli eest seisnud Silvia Lotman, kes sai 191 häält. Saame näha, kuidas ja kas vallavõimu ilmne vahetumine muudab Metsküla kooli positsiooni.

● **Janek Mäggi importimine Keskerakonna poolt Haapsalusse näitab haapsallaste vaimu täiesti mööda lugemist.**

Vatla mõis peab jääma Vatla rahvale

Kui lugesin Lääne Elust, et Lääneranna vallavolikogu müüki pandud Vatla mõis ei leidnud ka seekord ostjat, ohkasin kergendatult. Olen pidanud seda müügile panekut üheks vallavõimu kõige ebamõistlikumaks otsuseks üldse. Mul tekkis isegi küsimus, kas kõik müüki paneku otsustajad olid üldse kunagi Vatla mõisa peahoones käinud?

Kui vanal Läänemaal leidub üldse mõisa, mida mingil juhul erakätesse minna lasta ei tohiks, siis on see just Vatla mõis. Taoline mõis reeglina kas laguneb või muutub ühe perekonna eramuks, kuhu üldisel enam asja pole.

Nõukogude ajal oldi rahul, kui mõisas pesitses sovhoosikeskus või kool. Siis oldi kindlad, et mõis ei hävine. Tänapäeval võiks mõis samuti erakätes olla, kui ta ei oleks seotud külaelanike igapäevase eluga. Siis jääksid rahule nii omanikud kui ka üldsus.

Vatla mõisa puhul on lood teistsiti. Vatla mõis on Vatla küla süda. Kuna teda kasutati juba Eesti vabariigi algusaegadel koolina, harjus mitu põlvkonda mõttega, et see on nende endi põline kodupaik, nende endi õu.

Kui Vatla mõis oleks ära müüdnud, olnuks see järjekordne lõök ühe Läänemaa küla pihta, et see hävitada. Ja seda oleks siis tehtud vallavolikogu liikmete endi kätega.

Vatla mõisast on säilinud varaklassitsistlik peahoone. Selles leidub mitmeid 19. sajandi alguse elemente nagu saalis seinamaal-friis, maga-

MATI MANDEL
ajaloolane

Vatla mõis.

URMAS LAURI

mistoas seinamaal „Grott”, kahhelahi ja kamin. Mõis on samuti seotud legendidega.

Lisaks peahoonele, mille taga laiub selgepiirilise planeeringuga park, kuuluvad ühtse hoonekogumina mõisakompleksi aidaahoone ja tall-tõllakuur, mis on praegu kasutusel spordihoonena.

2017. aastani tegutses peahoones Vatla põhikool ning praeguseni raamatukogu ja külaselts, mis kohe tähistamas 20 aasta juubelit.

Kindlasti leidub võimalusi mõisa peahoone vastavalt muinsuskaitse nõuetele järk-järgult korda teha ning remonditud ruumid Vatla elanike ja avalikkuse huvi silmas pidades kasutusele võtta. Mõisa vaatamisväärsus on vaja ju ka kõigile huvilistele tutvustada.

● **Kui Vatla mõis oleks ära müüdnud, olnuks see järjekordne lõök ühe Läänemaa küla pihta, et see hävitada.**

Haapsalus torkab silma Keskerakonna esinumbri ja linnapeakandidaadi Janek Mäggi täielik põrumine 76 häälega. Mäggi importimine Keskerakonna poolt Haapsalusse näitab haapsallaste vaimu täiesti mööda lugemist – kohalikel valimistel loeb ikkagi see, et elanikud tunnevad aastaid oma kandidaati just kohaliku elu vaateväljast. Erinevalt riigikogu valimistest, kus valimisringkonnad on suuremad ja seega võib hääli võita ka kandidaat, kes pole kohalik.

Ja veel: võibolla vähendab nüüd juttu e-valimiste ebausaldusvärsusest Reformierakonna kehva tulemus. Teate ju küll seda visalt elus püsivat vandenõuteooriat, mille järgi saab Reformierakond oma põhilised hääled e-häältel, mis on siis erakonnale juurde „joonistatud”.

Võibolla on see lootus asjatu, sest e-hääli anti juba nendel valimistel vähem kui eelmisel korral. Lisaks EKRE soov peatada e-hääletamine. Samas ei tohiks EKRE olla rahul oma tulemusega. Minu oletus on, et sarnaselt Eesti 200ga kadus EKRE mitmel juhul lihtsalt ära, nende liikmeid polnud näha.

Kas ja kuivõrd olid nüüdsed kohalikud valimised sissejuhatuseks riigikogu valimistele 2027. aastal? Ilmselt peab enim järeldusi tegema Reformierakond, kelle tavaline taktika muuta enne valimisi koalitsioonipartnereid andis suure tagasilöögi. Eesti 200 ees seisab tõehetk ja on küsimus, kas erakonna ridadest hakkab massiliselt inimesi lahkuma. Isamaal on ilmselt parim võimalus moodustada 2027. aastal uus valitsus, kuid ärgem tormakem sündmustest ette.

Haapsalu toomkiriku võlvid kaetakse soojustusega ning ristimiskabel ja käärkambrid saavad soojustatud katuse.

ARVO TARMULA

KEERULINE TÖÖ

Peatselt algab Haapsalu toomkiriku soojustamine

Haapsalu toomkiriku soojustamise hanke võitis OÜ Rändmeister, kes peab töö lõpule viima järgmise aasta lõpuks.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

„Lähiajal kaetakse ristimiskabel ja käärkamber telgiga, sest seal algab katusevahetus,” ütles Haapsalu ja Läänemaa muuseumide juht Anton Pärn.

Toomkiriku energiatõhususe parandamise käigus saavad ristimiskabel ning mõlemad käärkambrid soojustatud katuse, soojustusega kaetakse ka toomki-

Haapsalu ja Läänemaa muuseumid said riigilt toomkiriku soojustamiseks üle 334 000 euro toetust.

riku võlvid ja restaureeritakse peasissepääsu kohal olev roosaken. „Need on kohad, kus soojustamine peaks andma kuldelt 20 protsenti kokkuhoidu,” ütles Pärn.

Esialgses remondikavas oli ka akende tuulepidavaks muutmine, kuid see tuleb Pärna sõnul rahapuudusel praegu kõrvale jätta.

Soojustamiseks esitati kaks pakkumist. Pärna sõnul on toom-

kirik keeruline objekt, mistõttu polnudki oodata, et pakkumisi väga palju tuleks. „Eelise sai see, kes tunneb kirikute arhitektuuri ja eripärasid,” sõnas ta.

Hanke võitiski kunstiajaloolasele Juhan Kilumetsale kuuluv restaureerimisfirma OÜ Rändmeister, kelle pakkumine oli käibemaksuta 273 498 eurot.

Haapsalu ja Läänemaa muuseumid said riigilt toomkiriku soojustamiseks üle 334 000 euro

toetust. Pärna sõnul omaosaluse kohustust muuseumil ei ole, kuid kui töö läheb kallimaks, tuleb puuduolev osa muuseumil endal leida. „Praegu tundub, et tuleme toetusega välja,” ütles Pärn.

OÜ Rändmeister on Läänemaal restaureerinud näiteks Kullamaa kiriku tornimuna ja risti. Kilumets on tegelenud Martna ning põhjalikumalt ka Hanila ja Karuse kirikuga.

Kaubamajas avas taas ukse fotosalong

Ettevõtte ProPrint avas Haapsalu kaubamajas fotosalongi, kus saab lisaks paberfotode printimisele kohapeal ka dokumendifotosid pildistada.

Ettevõtte omaniku Kauro Kuigi sõnul on kaubamaja kolimise üks põhjus see, et juba seitse aastat tegutsenud ProPrindi senist asukohta Lihula mnt 3 keldris on klientidel keeruline leida.

„Kaubamajast tehti mulle ettepanek siia tulla, sest kaubamajas ei olnud enam fotosalongi ja sageli küsisid inimesed, kus see asuda võiks,” lausus Kuik. „Senistes ProPrindi ruumides Lihula maanteel käis väga tihti mõni inimene, kes ütles, et ei teadnud üldse, et Haapsalus selline koht olemas on. Imestati, kui ütlesin, et olen seal juba seitse aastat tegutsenud.”

ProPrindi fotosalong on Haapsalu kaubamaja teisel korrusel ruumis, kus varem oli Sokisahtli pood. ProPrindi esindus jääb alles ka Lihula maanteele. „Suured printerid kaubamaja ei mahu,” selgitas Kuik. Kaubamaja pakkus ProPrindile Kuigi sõnul ka suuremat ruumi, aga see olnuks jällegi liiga suur.

Kaubamajas esinduse avamiseks andis toetuse teinegi asjaolu. „Hiljuti üks innukas inime-

Kauro Kuik laiendas oma fotosalongi tegevust kaubamaja.

JUHAN HEPNER

ne küsis minult, kas mul on tal töö anda. Siis mul ei olnud, aga kui kaubamajast tuli pakkumine, mõtlesin, et mul oleks olemas ju võimalik töötaja, kes appi tuleks,” rääkis Kuik.

Esialgu tuleb Kuigil veel üksi ProPrindi Lihula maantee ruumide ja kaubamajas asuva esinduse

vahel pendeldada. „Kui saan kaubamajas tehniliselt asjad paika, võtan võimaliku töötajaga ühendust ja vaatan, mis tingimustel ta nõus oleks töötama,” lisas ta.

Sageli on Facebooki Haapsalu grupis märgata inimesi, kes küsivad, kas Haapsalus saab kusagil dokumendifotosid teha. Kuik

ütles, et ta tegi neid tegelikult ka oma Lihula maantee ruumides ja nüüd on see võimalus kaubamajaski.

Uue fotosalongi avamine oli plaanis augustis, aga ettenägematud asjaolud lükkasid selle sügisse. „Teadsin, et tuleb dokumendipiltide möll ja tahetakse palju

õpilaspileti jaoks pilte teha. Tundus, et seda oleks mugavam teha kaubamajas,” rääkis Kuik. „Tellisin siia fotolabori ära, mis pilte prindib. Epson pani selle teeale, aga kusagil Leedu vahelaos läks kaduma üks alusetäis kaup, kus oli ka see masin. Epson pani uue masina teeale ja see kõik võttis aega,” selgitas Kuik.

Kuik rääkis, et inimeste soov fotosid välja printida on viimastel aastatel pigem kasvanud. „Langus oli 20 aastat tagasi, kui digifotodele üleminek toimus. Inimesed hakkasid neid arhiveerima kõvaketastele. Tehniline seade läheb aga tihti rikki või kaob ära ja inimesed on oma mälestustest ilma. Palju parem on ikka paberfotot käes hoida ja vaadata kui neid pilte kusagilt nutiseadmest või arvutist lapata. Kui võtad albumi kätte, on hoopis teine asi,” rääkis ta.

Kõige levinum pildiformaat, mida inimesed tellivad, on Kuigi sõnul 10 x 15 cm albumipildid. „Raamimiseks lähevad aga A5 ja A4 pildid. Seintele tellitakse ka suuri pilte. Kõige levinum suuremate piltide formaat on enam-vähem A2 suuruses ehk 60 x 40 cm ja 75 x 50 cm fotolõuendid,” kirjeldas ta.

JUHAN HEPNER

LÜHIDALT

Transpordiamet lühendab lahtiolekuaega

Transpordiameti Haapsalu büroo on 1. detsembrist avatud teisipäeviti kl 9–17 ja reedeti senisest tund aega vähem, kl 9–16.

Broneeringute alusel esmaspäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti 1. detsembrist enam ei teenindata. „Broneeringute võimalus jääb ainult päevadel, mil teenindusbüroo on avatud. Haapsalu teenindusbüroos on nendeks päevadeks teisipäev ja reede,” ütles transpordiameti pressiesindaja Karl-Joosep Küngas Lääne Elule.

Küngas märkis, et viimastel aastatel on teenindusbüroode külastatavus märgatavalt langenud ja eelistatakse e-teenindust.

Transpordiamet lühendab 1. detsembrist kõikide teenindusbüroode lahtiolekuaega.

Kaie Ilves

Rotary klubi tahab linnasilt täiustada

Haapsalu Rotary klubi soovib kolmele Haapsalu sissesõiduteele panna oma logoga märgise juurde.

„Mõte on selles, et ühelt poolt teha klubi nähtavamaks, teiselt poolt on see rahvusvaheline täva,” ütles klubi sekretär Priit Aigro.

Klubil on soov panna linnasildi juurde enda logoga silt, mis näitaks, et linnas on aktiivselt tegutsev Rotary klubi. Sarnased sildid on näiteks mitmetes USA ja Euroopa linnades, ka näiteks Soomes ja Saksamaal, kus klubi panustab aktiivselt kogukonda nagu Haapsaluski.

Aigro tõi välja, et kuna klubi liikmed üle maailma suhtlevad omavahel, siis on see ka mujalt tulnud liikmetele märgiks siinsest klubist.

Haapsalu klubi pakub humanitaarabi sõpruslinnale Uman, toetab Haapsalu noori iga-aastase matemaatikastipendiumiga ning teeb koostööd neuroloogiahaigla.

Praegu soovib klubi linnavalitsuselt põhimõttelist nõusolekut, et hakata ette valmistama silte ja esikiisi koos asukohtadega.

Malle-Liisa Raigla

Peatänaval algas vuugisegu katsetus

Teisipäeval alustasid Haapsalu Posti tänavat ehitanud YIT AS töömehed linnavalitsuse ees kivide vahede täitmist uue vuugiseguga. Järgmisena võetakse ette Vaba tänav ristmik.

„Loodame, et selle nädalaga saavad tehtud,” ütles Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu.

Esialgu katsetatakse uut vuugisegu tänav kõige kehvematel kohtadel linnavalitsuse ees, kust vesi on vuugivahed tühjaks uhtunud, ning Vaba tänav ristmikul kiivisillutise ja asfaldi liitekohas. Vuugivahesid täidetakse ühel sõidurajal 30–40 m pikkusel lõigul.

Mäesalu ütles, et esialgu vaadatakse, kuidas uus segu talve vastu peab. Kui pretensioone ei ole, vahetatakse tuleval aastal garantii korras välja kogu Posti tänav vuugisegu. „See lõik, mis tehti kultuurimaja vastas, on küll ilusasti pidanud, aga see pole muidugi veel ka talve näinud,” ütles Mäesalu.

Kaire Reiljan

Veaparandus

21. oktoobril Lääne Elu artiklis „Jaapani teadlased uurivad kolledžis eakate digipädevust” jutuks olnud seminar kandis nime „Vanemaalist digikasutuse sotsiaalsed faktorid”.

Kobe ülikooli teadlased ja kolledži magistrant Mari Joamets tegid võrdeldavat uuringud, intervjuerides fookusgruppe. Haapsalu magistrandid uurisid sama teemat lisaks veel teise meetodikaga – amatööruurijate abil.

Autor palub vabandust.

Andra Kima

● ETTEVÕTLIKUD ÕPILASED

Haapsalu noored hakkasid kodulinna arendama

Neljapäeval said Haapsalu põhikoolis kokku kõik linna kuuendate klasside õpilased, et üheskoos elu kodulinna veelgi paremaks muuta.

HELE LEPIK
info@le.ee

Juba teist aastat korraldas Haapsalu põhikool linna 6. klasside õpilastele ettevõtlikkuse päeva. Kui eelmisel aastal said õpilased luua ükskõik millise toote või teenuse, siis sel aastal ühendasid noored linlased jõud ja ideed, et arutada, kuidas nemad saavad tulevikku kujundada.

Noored arutlesid selle üle, mis on praegu Haapsalu linnas puudu, mis võiks olla teisiti ning mis teeks nende igapäevaelu paremaks ja põnevamaks.

15 töörühma vahel jagunenud õpilasi juhendasid Läänemaa ühisgümnaasiumi ja Haapsalu kutsehariduskeskuse noored. Juhendajad valisid välja kuus parimat ideed, mis edastati Haapsalu linnavalitsusele. Linnavalitsus selgitab novembri jooksul välja kolm parimat töörühma, kes saavad preemiareisile Tallinna.

Ettevõtlikkuse päeval osalenud noored õpivad Haapsalu põhikoolis (HPK), Haapsalu linna algkoolis (HLA), Uuemõisa lasteaed-algkoolis (ULA) ja Ridala põhikoolis (RPK).

Ettevõtmise eesmärk on tõsta noorte teadmisi ettevõtlikkusest ja ettevõtlusest ning suurendada omavahelist suhtlus- ja koostööoskust. Kohtumine andis ka võimaluse tulevastele 7. klassi õpilastele tutvuda kooliga, kuhu neist paljud edasi õppima tulevad. Saada inspiratsiooni ning

Haapsalu koolilapsed pakkusid linnavalitsusele arutelurühmades ideid linna elu paremaks muutmiseks.

ERAKOGU

julgust ise algatada, luua, kaasaata ja osaleda.

Töörühm 1 – välikino. Juhendaja Oskar Louis Kalev (LÜG). Töörühma kuulusid: Marie Saar, Triin Põldmaa, Martin Uik ja Georg Särg (HLA), Teele Sahk, Petr Sokolov ja Aniita Konova (HPK) ning Willem Jaan Witkamp (RPK).

Töörühm 2 – batuudikeskus. Juhendajad Karl Hatto ja Kevin

Villand (HKHK). Töörühma kuulusid: Norbert Kõre ja Marten Tiits (ULA), Steven Valtu ja Maria-Elisabeth Greben (HPK) ning Kristofer Reede, Samanta Ulm, Lauri Kink ja Artjom Golubevs (HLA).

Töörühm 5 – põgenemis- ja vihatuba. Juhendaja Samuel Saar (LÜG). Töörühma kuulusid: Hanna Marii Erit, Johan Rasin ja Ragneli Ruuge (RPK), Kaarel Kõuts,

Ralf Ojamu ja Sandra Matvejeva (HLA) ja Arp Palmiste (ULA).

Töörühm 6 – parem bussigraafik. Juhendaja Loretta Piri (HKHK). Töörühma kuulusid: Kryslyn Gluzdans, Luise Stamborg, Rivendell Looveer ja Nikita Rustovit (HPK), Kadi Liis Kõrve, Oliver Moznar (HLA), Janelle Vaarmets (ULA), Mari Lii Viigipuu ja Kairo Kärpp (RPK).

Töörühm 13 – paremad vaba aja veetmise võimalused noortele, kaasaegsem ning hubasem noortekeskus. Juhendajad Remi Reimann ja Rasmus Ulm (LÜG). Töörühma kuulusid: Anna Seppi, Nora Laas ja Frank Palmiste (ULA), Sofia-Loore Tohvre, Christian Tšebõkin ja Maret Lehtla (HPK), Liisa Eleanore Miller (RPK) ning Aria Eliise Kelly ja Tuuli Kalju (HLA).

Töörühm 14 – omavanuste noorte teemaõhtud väljaspool kooli, näiteks diskod, lauamängu- ja bingoõhtud. Juhendasid Hardi Vinkelberg ja Martin Märdimäe (LÜG). Töörühma kuulusid: Emma Calero, Joonatan Kajak, Ken Martti Ungert, Ekke Oskar Engman (HPK), Elorete Almet ja Reio Niilo (RPK) ning Maksim Laksberg ja Maksim Maksimtšuk (HLA).

Mõnda Kullamaa Tobiase pargist

Kullamaa keskel asuvasse Tobiase parki ilmus suvel puust kotka kuju, mis sealt küll ära viidi. Sada aastat tagasi otsustati aga parki rajada mälestussammas Vabadussõjas langenutele.

5. septembril 1925 asutati Kullamaa kihelkonna organisatsioonide liit, kelle idee ja teostusena püstitati Vabadussõjas langenute ausammas. Samba asukohaks valitud küla keskel asuv kiriku ja omaaegse Sauli poe (praegune Kullamaa kauplus) vaheline haljasaal oli igati väärkas ja sobiv paik ning 5. juunil 1926 algasid samba ehitustööd.

Samba materjal toodi Saaremaalt Kaarma kivimurrust laevaga Haapsallu, sealt raudteed mööda Ristile ning Risti jaamast vendade Baumannide veoautoga Kullamaale.

Mälestussamba kavandi valmistas Mihkel Munk ja selle ehitas tema vend, kiviraidur Eduard Munk. Ligi viie meetri kõrguse väärka ausamba ehitus läks maksma 160 000 marka, mis koguti annetustena.

Ausammas avati suure pidulikkusega 11. juulil 1926. Tseremoonial kõnelesid Eesti kaitseminister Jaan Soots, riigikogu liikmed August Tonkmann, Henrik Anniko ja Lääne maakonnavalitsuse esimees Aleksander Saar. Samba pühitsesid Kullamaa kogudus

Vabadussõja monumendi avamine Kullamaal juulis 1926.

EESTI RAHVA MUUSEUMI KOGU

se õpetaja Arvid Brasche ja Eesti apostelliku õigeusu kiriku metropoliit Aleksander. Mängis Kullamaa muusikaseltsi orkester ja laulis Kullamaa haridusseltsi segakoor.

Sama aasta hilissuvel alustati haljastuse ja pargi rajamisega. Kullamaalastele ausamba aiana tuntud pargi haljastuse kujundas Eesti nimekaim õunasortide aretaja, põllumajandusdoktor Aleksander Siimon.

17. mail 1932 külastas Kullamaad riigivanem Jaan Teemant,

kes istutas Vabadussõjas langenute mälestussamba platsile pidulikul tamme. Riigivanem soovis oma kõnes, et tamm kui visaduse ja tugevuse sümbol oleks teenäitaja meie tegude ja sammude seadmisel. Selle tähtpäeva meenutuseks paigaldas Kullamaa vald 12. oktoobril 2013 praeguseni sirguva tamme jalamile graniitkivi.

Kullamaa Vabadussamba hävitasid punavõimud 26. augustil 1945. Samba endisel asukohal avati helilooja Rudolf Tobiase 100.

sünniaastapäevaks mälestuskivi ja Kullamaa Vabadussamba praegune kompleks seisab kindlalt oma uues kohas.

Helilooja mälestuskivi kõrvale on suurmehe auks aegade jooksul püstitatud graniitpink ja sammast ning alustatud on Tobiase pargi planeerimistöödega. Selleks, et endine ausamba aed ja praegune Tobiase park saaks väärkaks maamärgiks, soovin kõikidele kullamaalastele head tahet, kaunist meelt, arukust ja jõudu.

LOIT LEPALAAN

Valge kepi päev raamatute ja muusikaga

15. oktoobril tähistati Eestis rahvusvahelist valge kepi päeva. Sel päeval jagatakse infot ja pööratakse suuremat tähelepanu nägemispuudega inimeste probleemidele.

Läänemaa nägemisvaegurite ühing tähistas seda päeva 17. oktoobril Haapsalu hoolekandekeskuses.

Janne Tenson ja Anni Kaasik Lääne maakonna keskraamatukogust jagasid ühingu liikmetele infot raamatukogu tööst ning seal toimuvast.

Eesti raamatu aasta ja raamatukogu teema jätkus Priit Kasepalu kirjaliku ettekandega „Raamatud, mis ei vaja silmi“.

Rahvusraamatukogu pimedate raamatukogust saab laenata heliteoseid, punktikirjas teoseid, kombatavaid teoseid ja kirjeldustõlkega filme.

Heliraamatute tekstide esitavad salvestamiseks näitlejad, kuid oma panuse kogude suurendamisse on andnud ka Haapsalu vabatahtlikud lugejad. Nende tööd korraldab ühingu liige Anni Oraveer ja väljaandjana on märgitud Haapsalu sotsiaalmajaja.

Varem sotsiaalmajaks nimetatud Haapsalu hoolekandekeskuse väljaandel on valmis-

tatud 807 raamatut ja mitu on pooleli.

Piduliku kokkusaamise lõpetas tallinlane August-Ivar Kalause meeleolukas ja meeldejääv muusikaline etteaste. Ta on plaadi „Pidu päise päeva ajal“ ja samanimelise lauliku autor.

Läänemaa nägemisvaegurite ühing tegutseb 2006. aastast Haapsalu hoolekandekeskuses. Ühing teeb väljasõite, korraldab tähtpäevade tähistamist, aitab nägemispuudega inimesi abivahendite ja raamatute soetamisel. Kord kuus käiakse koos oma klubis Pääsusilm.

Armsad Lääne Elu lugejad, kui teate endi hulgas nägemispuudega inimesi, siis palun soovitage neil ühendust võtta hoolekandekeskuses tegutseva nägemisvaegurite ühingu-ga. Iga selline teavitus on tähtis, sest võib parandada erivajadusega inimeste igapäevast toimetulekut ning anda neile võimaluse saada osa kultuurist ka siis, kui silmad ei näe.

Püüame jõuda selleni, et nägija inimene näeks pimedat inimest enda kõrval iga päev ja mõistaks, kui tähtis on nägemisvaegurile ligipääs kõigile eluvaldkondadele.

TIITU LEIDSALU

Keskmiselt kulub kassile-koerale kodu leidmiseks kolm kuud, aga ooteaeg võib venida aastatepikkuseks.

2 X ANDRA KIRNA

KODUTA LOOMAD

Varjupaigas ootab kodu ligi 40 kassi

Haapsalu külje all Vilklas asuva loomade varjupaiga kõige staažikamal elanikul sai läinud reedel täis 1200 päeva sealset elu.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Paarikuise titena Nõvalt leitud musta-valgekirju Paula sattus varjupaika 2022. aasta suvel. Varjupaiga juhataja Helina Albi sõnul ei ole endassetõmbunud Paula seni looma ega inimest usaldama õppinud. „Kõige kauemaks kipuvadki jääma arglikud kassid,” ütles Alp.

Paulast järgmine on samuti musta-valgekirju Olli, kellel saab varsti täis tuhat päeva varjupaigaelu. Tema sattus Vilklasse 2023. aasta jaanuaris. „Ka Olli on hästi arg,” märkis Alp.

Keskmiselt kulub kassile-koerale kodu leidmiseks kolm kuud, aga ooteaeg võib venida aastatepikkuseks. Enne Paulat ja Ollit oli staažikaim asukas kolmevärviline kass Säde, kes ootas kodu üle nelja aasta. Tegelikult isegi kauem, sest enne Vilklasse sattumist metsikut ja vaba elu elanud ning mitu pesakonda poegi ilmale toonud Sädel polnud kunagi oma kodu olnudki.

Metsikus koerakarjas üles kasvanud suurt kasvu Kiku elab var-

Läänemaa loomade varjupaiga juhataja Helina Alp.

jupaiga praegu ainukese koerana seal kuuendat aastat. Ta on näinud sadu tulijaid ja minejaid, aga tema vastu pole keegi isegi mitte huvi tundnud. Alp talle enam kodu leida eriti ei loodagi. Eakas Kiku vajab stabiilsust ja on varjupaigaeluga harjunud. „Kiku ei oskaks tahta mingit muud kohta peale selle. Tema kodu on siin,” ütles Alp.

Läänemaa loomade varjupaik

- Haapsalu-Laiküla tee ääres Vilklas.
- Üks Varjupaikade MTÜ kaheksast varjupaigast.
- Tegutseb kümnendat aastat.
- Praegu on varjupaigas 39 kassi, sh seitse kassipoega, ja üks koer.

ALLIKAS: LÄÄNEMAA LOOMADE VARJUPAIK

Üldiselt kehtibki varjupaigas reegel, et mida noorem ja koerte puhul ka pisem, seda kiiremini ta kodu leiab. Kutsikad ja kassipojad lähevad ruttu, vanemad kassid ja suurt kasvu koerad jäävad kauemaks.

Kuigi mullu oktoobris ootas varjupaigas kodu üle 80 kassi, pole tänavuse ligi 40 üle põhjust rõõmustada. „Kasse on vähem, sest piirkond on väiksem,” ütles Alp. Toonase Lääne-Nigula ja Haapsalu ning endise Ridala valla asemel tegeleb varjupaik nüüd ainult Haapsalu ja Ridala valla hulkujatega. Lääne-Nigula koduta loo-

mad lähevad Tallinna varjupaika. „Nii et rahulikum on küll,” märkis Alp.

Mullu oktoobriks oli varjupaika sattunud või sealt läbi käinud saja kassi ringis. „Sel aastal 60 kassi,” ütles Alp. Ka suvine kassipojahooaeg oli poole lihtsam kui mullu, neid sattus tänavu varjupaika 30–40 mulluse 90 asemel.

Lõviosa Vilkla varjupaiga asukatest on endiselt hulkuvad või kassikolooniatest pärit loomad. „Aga on neidki, kelle omanik on surnud või hooldekodusse viidud või ei saa kassiga hakkama,” ütles Alp. Varjupaiga uusimad asukad on just sellised: nooruke helesiniste silmadega siiami tõugu Sonja ja süsimust Tvig polnud hulkujad, vaid koliti varjupaika oma kodust.

Albi sõnul võiks Tvigil olla rohkem lootust kui varem: mustade kassidega seotud uskumused on hakanud murenema ja varem õnnetusetoojaks arvatud mustad ning musta-valgekirjud leiavad kergemini kodu. Isegi nii, et iga-aastast musta kassi kuu kampaniaat tänavu oktoobris enam välja ei kuulutatudki.

Ene Pajula avaldas telelegendidest raamatu

KAIE ILVES
kaie@le.ee

„Aktuaalse kaamera” toimetuses üle kümne aasta töötanud haapsallasest ajakirjanik Ene Pajula koondas 30 aasta jooksul kirjutatud artikleid telelegendidest raamatuks.

Mõte artikleid kaante vahele panna tekkis suvel. Kui ETV tähistas oma 70. sünnipäeva, esitles tele- ning raadioajakirjanik Feliks Undusk oma vastset teost „Unduski usutlused” – portreelugusid tele- ja raadioinimestest. „Telerežissöör Norma Jõekalda ütles mulle, et kuule, sul on ju ka lood,” ütles Pajula.

Mõte sai hoogu, kui teleajakirjanik Rein Järlik luges Vikipeediast telesaatejuhtide loendit ja märkis, et vaa-dake, keda kõike seal ei ole. „Seda enam see mõte küpses,” ütles Pajula.

30 aasta jooksul ajakirjades ilmunud lood telelegendidest olid tal arvutis alles. „Lugusid oli rohkem, aga raamatu jaoks valisin välja kõige-kõigemad. Lugesin üle ja läksid käiku,” ütles Pajula.

Kõik portreeritud on Pajula sõnul märgilised tegelased: olgu siis teleteadustaja ja saatejuht Alice Talvik, kes pole öieti intervjuusid andnudki, telekokk Lilian Kosenkranius või legendaarse telesaatejuhi Valdo Pandi abikaasa Elsa Pant. Pajula meenutas, kuidas Elsa Pant

„Aegade tuhmunud kuld”

- Autor Ene Pajula
- 320 lk
- Kirjastus Enelas

soostus talle küll intervjuu andma, aga sisse ei kutsunud. „Tegi ukse lahti, rääkisime trepi peal. Oli jaanuarikuu, jalad hakkasid kohutavalt külmetama,” meenutas Pajula.

Intervjuust keeldus teleajakirjanik Reet Oja, kellest Pajula kirjutas loo n-õ tagaselja: Ojast rääkisid teised, mitte saatejuht ise. Eesti Naises ilmunud artikkel osutus aga erakordselt loetavaks ja Oja ütles Pajulale tagantjärele aitäh. „Nii et vahel saad teise inimese vägisi ka õnnelikuks teha,” ütles Pajula.

Pajula töötas „Aktuaalse kaamera” toimetuses keeleteoimetaja ja režissööri abina aastatel 1974–1985. Tänavu 1. septembril sai tal täis 60 aastat ajakirjanikustaaži. 1965. aasta 1. septembril ilmus ajalehes Säde tema esimene artikkel. Pajula oli siis 15aastane. „Kui sain 16, siis hakkas Säde mulle ka honorari maksma,” meenutas Pajula.

1950. aastal sündinud Pajula on töötanud Õpetajate Lehes ja on tegev ka praegu. Õhtulehes ilmuvad regulaarselt tema arvamused Mammii rõõpnime all ja arvamusi kirjutab ta ka Lääne Elule.

Ajakirjanik Ene Pajula.

MALLE-LIISA RAIGLA

Kuulsuse narrid

EDUARD BORNHÖHE

Kord lamas ta harjunud viisil mere ääres kõhuli maas ning vahtis mõtterikka näoga vagusalt vulisevate voogude poole. Ta silm jäi ühe paadi peale seisatama, mis madala koha peale sattunud oli, nii et kaks meest, kes sees istusid, teda milgi viisil paigast liigutada ei saanud. See’p see suur silmapilk oligi, kus tuleviku tee ja kuulsuse läige korraga Tatika vaimusilma ees vilkusid.

„Mispärast ei ole paadid nii tehtud, et nendega vee ja kuiva maa peal ühtlasi võiks sõita?” ümises Tatikas oma nina otsast kinni hakates. „Mispärast ei ole merelaevad mitte ühes tükis ka ohulaevad? Seda mõtet ei ole veel kellelegi pähe tulnud. Seda kiidetud inimeste tarkust! Tustivad maa ja taeva läbi, aga tõde jääb ikka kahe silma vahele... Tänu jumalale! Ma tean nüüd, mis mind ühe pauguga kuulsaks teeb. Ma tahan ühe sõiduriista teha, millega ühel hoobil maa peal, vees ja õhus võib sõita... Mmm! Ma olen suur väljamõtteleja. Kahju, et mu esimene leidus nii hirmus lihtlabane on!”

Tatikas kargas püsti ja tormas koju, nii et tolm taga oli. Sestsaadik uuris Tatikas looduse salavägesid ning püüdis neid oma auks ja teiste kasuks tarvitada. Ta ostis enesele saksa keeli raamatu, nimega „Elementarkursus der Physik”*, kus kõik looduse saladused otsekuu lahtise pihu peal välja loatatud olid, kakskümmend neli poognat kirjutuspaberit, sirkli ja pliiatsi ning hakkas plaane joonistama. Plaanide järgi laskis ta raud- ja puuseppadel masinajaoad valmis teha ja seadis nad ise kokku. Töö edenes kiiresti. Kolme aasta pärast oli uus sõidu-, ujumise- ja lendamisemasin valmis.

Tatikas kutsus sõbrad ja tutvavad kokku ja tegi nende nähes esiti kuiva maa peal sõidukatset. Katse oleks ilma kahtlemata väga hästi korda läinud, poleks mitte masinal üks tühi- ne, kõrvaline viga olnud, nimelt see, et ta koguni liikuda ei tahtnud; alles siis, kui Tatikas talle südametäiega tugeva jalahoobi andis, ärkas masin unest, väris ühe silmapilgu ja heitis teise külje peale...

Siis tegi Tatikas veesõidu proovi. Kergesti oleks ta otsekohe Austraaliasse võinud sõita, kui jällegi pisukest äpardust ei oleks juhtunud. Juhtus aga nii, et Tatikas oma uue laevaga, mida käte ja jalgadega võis sõuda, mere põhja vajus, enne kui ta veel õieti sai peale istuda. Suure vaevaga päästeti surematu leidja ja leidus uppumisesurmast. Tatikas lubas nüüd otsekohe õhu sisse purjetada ja aegamööda kõige majakraamiga Kuu peale elama kolida.

Kui masin jälle kuiv oli, istus Tatikas tema peale ja hakkas elavasti üht vanta keerama, mis lennumasina tiivad liikuma pidi panema. Masin kriiksus ja krääksus väga kardetavalt; vist oleks ta lähemal silmapilgul kerkima hakanud, aga just sel silmapilgul astus Tatikas jälle maha ja ütles külma verega:

„Mispärast ei ole paadid nii tehtud, et nendega vee ja kuiva maa peal ühtlasi võiks sõita?” ümises Tatikas oma nina otsast kinni hakates.

laenata ei tahtnud. Tatika maja, millel kõigest kolm kambri-kest oli, kubises küll imelikkudest torudest, ratastest ja kraanidest, aga toiduvara oli seal väga harva leida. Tatikas ja tema suur koer Pontu olid maja ainsad elanikud; mõlemad olid nii lahjad ja õõnsad, et neid mõne- de kentsakate masinate mudelikeks võis pidada; ajuti, kui nälg neid liiga näpistas, vahtisid nad niisuguste silmadega teineteise peale, mis kummalegi palju head ei tootanud.

Oma välispidises olekus näis Tatikas lihtsaid ja algupäraseid moode armastavat. Vähemasti olen mina näinud, et ta ühekorra terve talve läbi ölgkübaraga meie linna uulitsatel hiilgas; teinekord äratas ta minus imestusega segatud aukartust selle läbi, et ta palaval suveajal neile- madele uulitsatele paksu talve- palituga ilmus, mis temale kuni taldade alla ulatus ja lõuast kuni jalavarvasteni osalt nõõpide, osalt nõõpnõeltega kinni pandud oli.

Järgneb

* „Füüsika algkursus”.

MÄLU-	PINDALA- ÜHIK	DOLLAR (KONEK.)	H NAABER	TRASS	ÖRSTED	PEAAJU OSA	KÜBE	ILMA ÜHE VANEMATA	ASESÕNA
EESTI NÄITLEJA (EESN+N)									
TEISITI			HÄDALDA- MA SPIONAAŽ						
LAHUS					HEINAKUHI IGA KORD				
1000.	LUUST PLAADIKE VANA-KREE- KA KINDLUS								PREEMIAGA SEOSSES OLEV
...KAUN		ULTRA- VIOLETT PIIRE		LINNAJAGU ...USS		INGLISE K EESSÕNA ASESÕNA			
...JOOK								RIDA	
LINDGRENI TEGELANE								LAPS	
PÕHJA- AMEERIKA ROHTLA					LINN LÄTIS NITT				
ÜLISTUS- LAUL			EESTI PROSAIST LÄÄGE			OLÜMPIA- MANGUD EESTI LEND. LAVASTAJA (NIMI+IN)			
NEEPER		EESTI NÄITLEJA TÕUKE- LEEVENDI			...PINK LIITIUM				
MITTE ÕUES						SIDESÕNA SÕIMUSÕNA			
EESTI STSENARIST				NAISENIMI OKSAKE			AMPER TUNNI- TUNNETE EEST		
SENT	MEHENIMI OOPERI- SOOLO				PEALE NIIT- MIS KASVAV RÕHI VINTSKE				
HAAVA JÄLG				...KOOD PUNDAR, PUSA					UTT-TALL
JAKS									
RATASTE KOGUM						KURTSÄ- TOOVIMUM ITAALIA LIIR			
ARGOON		MAO- KATARR HONGKONGI ISO-KOOD							
KVALITEET				... RAIK SAAR					
PIKK RIIDEESE									

Eelmise lehe vastus: naerukajakas.

KUHU MINNA

● **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses:
„Tüdruk nimega Willow” 23. okt kl 15, 24. okt kl 17.
„Gabby nukumaja: film” 23. okt kl 17, 24. okt kl 15.
„Tron: Ares” – 23. okt kl 19.30.
„Springsteen: päästa mind eikusa-
gilt” 24. okt kl 19, 18. okt kl 17.30.

● **KONTSERT**
Haapsalu kultuurikeskuses:
23. okt kl 19 Dagö, pilet 25.90
Piletikeskuses, enne algust
kohapeal 29.-

● **KIRJANDUSLIK LAUPÄEV**
Ootame kõiki 25. oktoobril kell 11
Haapsalu raamatukokku kirjandusli-
kule laupäevale. Meile tulevad luge-
missaali külla Ain Kütt, Birk Rohe-
lend ja Indrek Hargla.

● **NÄITUSED**
Keskraamatukogu (Posti 3)
trepigaleriis Fennou-Ugria näitus
„100 aastat soome-ugri iseolemist”
novembri viimase nädalani.

Raamatukogu vitriinides
raamatunäitused „Poeetiline
Haapsalu”, „Tähestikunäitus” ja
„Haapsalu loeb” oktoobri lõpuni.
Lasteraamatukogus
(Wiedemanni 11)
„Põgus pilguheit läbi aja. Eesti
illustraatorite loomingut”
31. oktoobrini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3):
Maris Karjatse, Sandra Ernitsa,
Mirjam Variku, Kristiina Aarna ja
Annika Haasi näitus „Rõõm & raev”
2. novembrini. Galerii avatud K–P
12–18.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2):
majagaleriis: Oru kooli õpilastöö-
de näitus kuni 15. novembrini. Gale-
riid avatud T–R 14–18, L 12–16.

Lihula muuseumis
(Lihula mõis, Linnuse tee 1):
Aide Leit-Lepmetsa joonistuste
näitus „Lihula rahvarõivas pliiatsi ja
paberiga” jääb avatuks
oktoobri lõpuni.
Külastamine muuseumipiletiga
eelneva kokkuleppe alusel.
Näitus „Lihulas sündinud loodus-
teadlane Wilhelm Konstantin

„Siin on vähe tuult.”
Ta viis masina koju ja sea-
dis ta oma maja katusele üles.
Parajal ajal puhus kange tuule-
hoog ja Tatikas mõõtis silmadega
Maa ja Kuu vahet. Lennumasin
kõikus, kerkis ja – lendas oma
leidjaga taeva? Ei lennanud, vaid
kukkus suure praginaga katusele
maha ning lagunes mitmeks tü-
kiks. Tatikas ise oleks peaaegu
siiski kaelamurdmise teel õhu-
elanikkude liiki sattunud, aga
tema praeguseks ja maailma tu-
levaseks õnneks ei olnud katus
mitte kõrge; nii pääses suur väl-
jamõtteleja nikastatud liikmete,
kriimustatud põskede ja rõhu-
tud südamega.

Ta jättis selle leiduse mõneks
ajaks seisma ja hakkas teisi ma-
sinaid ehitama. Tema leidused
olid igapidi täielikud ja kasuli-
kud, aga neil oli kõigil see ai-
nuke viga, et neid keegi kusa-
gil, kunagi ega millalgi tarvita-
da ei võinud. Tatikat ei eksita-
nud miski äpardus; üksi see oli
paha, et ta varandus pikkamisi
otsa lõppes, kuna keegi, ka mit-
te kõige targemadki inimesed te-
male poolt kopikat väljamõtlemise
heaks kinkida, veel vähem

Raudtee- ja sidemuuseum
K–P 11–17. www.salm.ee.

Lihula muuseum on avatud
T–L 10–17. E-post:
lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Regionaalhaigla
Verekeskus

DOONORIPÄEV
HAAPSALUS

27. oktoobril kl 10.30–14.30
Haapsalu kultuurikeskuses
(Posti 3, rõdusaal)

VEREVARUD
Andmed seisuga 14.10.2025

0- 0+ A- A+ B- B+ AB- AB+

verekeskus.ee f Doonorid ja Sõbrad

SUDOKU

1								9
		3					8	
	5			1			7	
	1		2		7		6	
2	6		5		1		8	7
	4		6		3		5	
	9			5			2	
		2				4		
4								8

MARKO VALKER

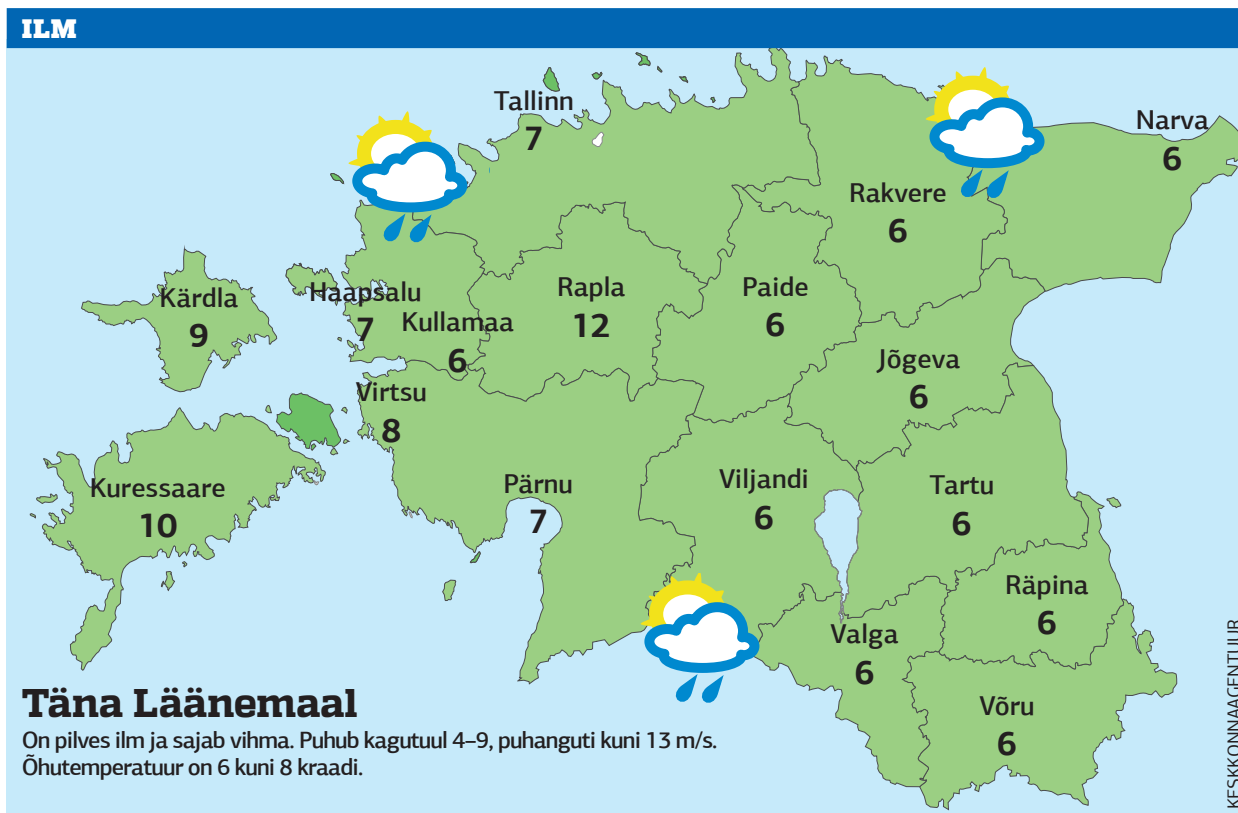
Põõsaspeal nähti suurt merirüdi parve

Läinud nädala kolmapäeval märkasid linnuvaatlejad Põõsaspeal läbi rändamas 83 linnust koosnevat merirüdi parve, mis on loodusmees Marko Valkeri sõnul selle liigi puhul ebatavaliselt suur. „Tavaliselt rändavad nad paari-kolme kaupa ja kümme ei oleks ka üllatus,” ütles Valker. 83 isendist koosnev parv on üks suuremaid, mis Eestis läbi aegade nähtud.

Mööda rannikut liikuv merirüdi on Valkeri sõnul põnev linnuliik, kes oma hallika sulestiku tõttu võib sageli jääda kivide vahel märkamatuks. „Ei saa öelda, et ta haruldus oleks, aga tema suuremad peatuskohad on Lääne-Saaremaal ja Osmussaarel,” rääkis Valker. Põõsaspeal on merirüdi pigem harv külaline, kuid sel sügisel on teda seal nähtud peaaegu iga päev.

Valkeri sõnul on merirüdi kurvitsalistest üks hili-semaid rändajaid. Kui muud rüdid rändavad läbi juulist septembrini, siis merirüdi võib Lääne-Saaremaal näha veel detsembriski.

KAIRE REILJAN

Reede	öö päev	Laupäev	-2°...9°	Pühapäev	-1°...11°	Esmaspäev	4°...9°
kagutuul 3–6 (12) m/s		kagutuul 4–7 (13) m/s		lõuna-, läänetuul 2–4 m/s		edela-, lõunatuul 3–7 (13) m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Ralume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

HAAPSALU FOTOKLUBI

AASTANAITUS 2025

10. OKTOOBER - 09. NOVEMBER 2025
HAAPSALU KULTUURI-KESKUSES

SEENEMAAILM
FOTONAITUS

FOTO-NAITUS
Kõik värvid looduses
MUST VALGELT

Teeme koos korda sinu kodu dokumentatsiooni

Aitame sind ehitiste kasutuslubade ja korterite ümberehituste dokumentatsiooni asjaajamisega.

Tel. 502 0675, info@maretmanagement.ee
www.maretmanagement.ee

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas

Lääne Elu

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks

võtke ühendust
meili teel le@le.ee
või telefonil **473 7111**.

Siin võiks olla teie reklaam!

Võtke ühendust
reklaam@le.ee.

Cipax Eesti AS on Rootsi firma Cipax Industri AB tütarettevõtte, mis kuulub XANO Industri AB kontserni. XANO Industri AB koosneb paarikümnest juhtivast tööstusettevõttest, mis tegutsevad Põhjamaades ja Baltikumis. Cipax Eesti AS põhitegevusalaks on plasttoodete valmistamine rotatsioonivalu meetodil.

CIPAX EESTI AS meeskonda on oodatud

Ostujuht

Töö kirjeldus

Korraldada ettevõtte sisseostualast tööd kvaliteetse toodangu saamiseks

- Tooraine ning abi- ja pakkematerjalide hankimine vastavalt tootmise vajadusele ning nende materjalide laostusteemise sisestamine
- Ladustamise korraldamine
- Transporditeenuste tellimine ja vedude korraldamine
- Inventuuri korraldamine ja teostamine

Nõudmised kandidaadile

- vähemalt keskharidus ja töökogemus logistiku ja/või ostujuhina
- väga hea inglise keele oskus nii kõnes kui kirjas (vähemalt B2 tasemel)
- arvuti kasutamise oskus (Outlook, Excel, Word) heal tasemel
- hea suhtlemis- ja koostööoskus
- hea pingetaluvus

Kasuks tuleb

- ERP süsteemidega kokkupuude
- audiitori kompetentsus
- töökogemus tootmisettevõttes
- rootsi ja/või soome keele oskus
- soovitatavad isikuomadused: hea organiseerimisvõime, efektiivne probleemikäsitlusvõime, korrektsus, nõudlikkus, iseseisvus ja kiire otsustusvõime

Omalt poolt pakume

- stabiilset ja konkurentsivõimelist palka
- vastutusrikast tööd arenevas ja dünaamilises meeskonnas
- kaasaegseid töötingimusi
- ametialaseid täiendkoolitusi
- tööjuubelite puhul rahaline preemia
- transpordikompensatsioon tööle sõiduks

Töö iseloom:

- Asukoht - Taebla
- Tööle asumise aeg - niipea kui võimalik
- Töö tüüp - täistööaeg

CV palume saata:

- estonia@cipax.com või
- Nürme 5, Taebla 90801 Läänemaa
- hiljemalt **31.10.2025.a**

Lisainfo:

- 5097934
- Koduleht: www.cipax.ee

TRIIN RUUBEL VIIUL VHK KEELPILLIORKESTER

Hingedeaja kontsert

31. OKTOOBER kl 18 **VILJANDI** Jaani kirik

2. NOVEMBER kl 18 **HAAPSALU** Toomkirik

3. NOVEMBER kl 19 **TALLINN** Niguliste muuseum

Piletid 10/15/20€ Piletikeskuses ja tund enne algust kohapeal

Kui soovite jõuda potentsiaalse kliendini, siis tutvustage oma tooteid või teenuseid Lääne Elu veebis sisuturundusartikliga!

Lääne Elu

online.le.ee

Küsige lisa aadressil reklaam@le.ee.